

повноцінний учасник процесу медіації необхідно володіти спеціальними знаннями, що вимагає додаткової підготовки в галузі психології та веденні ділових переговорів. В Україні триває процес формування законодавчої бази, що регламентує основи медіації нотаріуса, але є поняття, які потребують уточнення, правової визначеності та узгодженості. Виконання нотаріусами примирювальних функцій сприятиме підвищенню превентивної діяльності нотаріату та зниженню спірності відносин учасників цивільного обігу. Україна знаходиться на шляху реформування систему нотаріату, тому актуальним є питання приведення нотаріату України до міжнародних стандартів з метою підвищення авторитету та престижу професії нотаріуса.

1. Белінська К.С. Перспективи розвитку нотаріату в Україні шляхом надання нотаріусам функцій медіатора. Мала енциклопедія нотаріуса. 2017. вип.93. с. 94-95.
2. Дякович М.М. Пропозиції щодо розвитку медіації в нотаріальній практиці. Часопис Київського університету права. 2018. вип. 4. с. 137-139.
3. Шекуряк Ю.А. Застосування правил класичної медіації в нотаріальній діяльності. Нотаріат України. 2019. вип. 32. с. 144-146.
4. Олійник О.В. Нотаріуси зможуть проводити медіацію. URL:<https://lexinform.com.ua>.
5. Бондарсва М.В. Медіативний аспект у нотаріальній діяльності з оформлення спадкових справ. Цивільне право і процес. 2019. вип.1. с. 4-7.
6. Невзорова І.В. Сутність деонтологічних засад діяльності нотаріуса. Науковий вісник південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2019. вип. 19. С. 35-36.

Роман ГОЛОБУТОВСЬКИЙ

доцент кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук

Дар'я СЕРГА

здобувачка вищої освіти
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МЕДІАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУДДІ

Динамічний розвиток суспільних відносин, імплементація європейських правових традицій, карантинні обмеження, спричинені ускладненням епідеміологічної ситуації у державі, зокрема у сфері забезпечення принципу розумності строків у правосудді, мають наслідком актуалізацію альтернативних способів вирішення конфліктних ситуації за допомогою кваліфікованого посередника. Цей процес ґрунтується на залученні компетентної особи, яка допомагає учасникам мирним шляхом врегулювати, проаналізувати та ліквідувати спір, який виник між ними. Одним із найбільш розповсюджених способів є медіація.

Питаннями дослідження альтернативних способів та шляхів вирішення конфліктів займалися такі вітчизняні вчені та науковці, як І. Терещенко, О. Белінська, М. Дяковича, В. Бучко, С. Запари, А. Гаврилішин, Г. Гончарової, В. Комарова, С. Кулака, Д. Кушерець, В. Козирева, Х. Бесемера, Е. Борисова, Ю. Розман, А. Залара, С. Кузьменко, Т. Худякової, Т. Цувіної, Н. Турман, Ю. Притики, О. Євсєєва та ін.

Актуалізація медіації спричинена такими чинниками: легалізації даного виду діяльності та професії медіатора; сприяння підвищенню поінформованості населення про медіацію та формування довіри до цієї процедури завдяки правовій визначеності сутності процедури, ролі медіатора, прав та обов'язків її учасників тощо; формування взаємодії з органами з питань передання справ на медіацію та ін.

Сфера медіаційних послуг досить стрімко набирає обертів в Україні, тим самим

отримуючи ознаки окремої професії, яка має ознаки, відмінні від інших професій, що якоюсь мірою пов'язані із даною сферою діяльності. Зокрема, медіація має свій правовий компонент, що стає приводом для залучення спеціалістів юридичної сфери. Виходячи з цього, можна сказати, що кожен спеціаліст юридичної сфери діяльності має володіти навичками медіації задля підвищення ефективності своєї діяльності, комунікації з людьми та досягнення результату.

Медіація також торкається професійної діяльності судді. Як наразі прийнято вважати, суд – це завершальний етап вирішення конфлікту з винесенням законного рішення. Основним видом діяльності судді є здійснення правосуддя на основі верховенства права, забезпечення кожному право на справедливий суд та повагу до прав і свобод інших [5]. Хоча на законодавчому рівні не закріплено, що медіація є одним із видів діяльності судді, але деякі елементи самого процесу медіації мають право виконуватись судьями задля покращення рівня правосуддя.

Основна мета медіації – це процес знаходження, пошуку, вироблення рішення, що задовольнило б усіх учасників переговорів без винятків, а також що рішення є правильним. Отже, судова медіація ґрунтується на компромісах, за яких учасники конфлікту поступаються своїми позиціями.

Відповідно до частини 3 статті 124 Конституції України, у якій зазначається, що: «Законом може бути визначений обов'язковий досудовий порядок урегулювання спору» [3]. Тобто, за цією частиною статті було передбачено уведення у сфери судочинства процесуальних інститутів урегулювання спору за участі судді.

Урегулювання спору за участі судді – процес, що проводиться суддею за особистою згодою учасників спору перед початком розгляду справи, передбачає вирішення спору мирним шляхом без участі суду [2]. Перевагами такого урегулювання є те, що спір достатньо швидко ліквідується на своїх первинних стадіях; кожен учасник конфлікту залишається задоволеним рішенням, яке вони добровільно та на власний розсуд прийняли; стосунки між учасниками конфлікту зберігаються на позитивній ноті.

Медіація – це не одне й те саме, що урегулювання спору за участі судді, але вони мають і спільні ознаки. Суддя, як професіонал, має володіти початковими навичками медіації [4]. Урегулювання спору за участі судді, що передбачене відповідними процесуальними кодексами, ґрунтується на таких засадах: рівність сторін – рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак (згідно з частиною 1 статті 9 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»); добровільність – мирне вирішення спору; конфіденційність – не розголошення суті справи та всіх її нюансів; неформальне ставлення – проведення врегулювання спору за участі судді у неформальній обстановці [1].

Отже, медіація – це вирішення конфлікту мирним шляхом, за участі особи «керівника» – медіатора. Даний процес орієнтується на інтереси та нужди учасників конфлікту. Процес медіації можливий на будь-якому етапі судового вирішення справи, за згодою обох учасників конфлікту. Мета діяльності медіатора – задоволення інтересів обох учасників конфлікту.

У професійній діяльності судді медіація має місце бути. Традиційне урегулювання спору за участю судді може бути удосконалене та стати більш перспективним завдяки офіційному введенню медіації до професійної діяльності судді, тим самим покращуючи рівень правосуддя в країні.

1. Медіація у професійній сфері юриста: підручник. URL : <https://www.legalaid.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01/mediatsiya-u-profesijnij-diyalnosti-yurysta.pdf>.

2. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 02.06.2016 року № 1402-VIII (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст.545. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.

3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

4. Судова медіація –challenge для України. URL : <https://radako.com.ua/news/sudova-mediatsiya-challenge-dlya-ukrayini>.

5. Як працює медіація та відновне правосуддя. URL : <https://www.prostir.ua/?library=yak-pratsyuje-mediatsiya-ta-vidnovne-pravosuddya>.